

Jesse James Tom Horn og andre »Badmen of the West«

Ebbe Villadsen skriver om fire nye film,
der indvarsler en mulig renæssance for westerngenren

Yndere af den amerikanske western har ikke haft så forfærdelig meget at glæde sig over i de senere år. I tresserne og de begyndende halvfjerdserne var afmytologiseringen den vigtigste tendens inden for genren, men noget tyder på, at man ikke kan komme videre ad den vej.

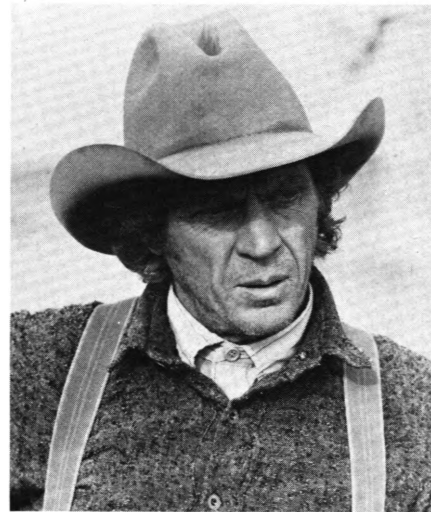
Tendensen har muligvis fået sin fornemme kulmination med Arthur Penns »Little Big Man«, mens til gengæld hans »The Missouri Breaks« sikkert har været en skuffelse for mange. Af Robert Altmans to interessante bidrag til afmytologiseringen, »McCabe & Mrs. Miller« og »Buffalo Bill and the Indians«, har vi kun fået det første at se i danske biografer.

Vi har til gengæld kunnet se adskillige westerns, der enten selv forveksler afmytologisering med ekstrem realistisk skildring (Frank Perrys »Doc« og Stan Dragotis »Dirty Little Billy«) eller forsøger at få publikum til det (Ralph Nelsons spekulationsprodukt »Soldier Blue«).

Med Don Siegel's »The Shootist« fik John Wayne i det mindste en smuk og værdig afslutning på sin karriere efter længe kun at have været set i ret gumpetunge film. Sam Peckinpah har ikke været virkelig spændende siden »Pat Garrett and Billy the Kid«. Det har op gennem halvfjerdserne faktisk været de italienske fup-westerns, der tilsyneladende

har holdt sig længst på plakaten, men nu er også disse infantile simili-produkter ved at forsvinde.

Hvordan skal det gå med westerngenren i firserne? Lad os afholde os fra at spå og i stedet se på fire westerns, der i år vil være at se i danske biografer. Det drejer sig om den spillefilmsdebuterende William Wiards »Tom Horn«, Walter Hills med spænding imødesete »The Long Riders«, den allerede et par år gamle engelske indianerfilm »Eagle's Wing« og falde-på-halen-komedien »Cactus Jack«.

Steve McQueen som Tom Horn

TOM HORN

Vi er i Danmark hidtil blevet snydt for den amerikanske filmatisering af Ibsens »En Folkiefiende« og følgelig er det længe siden, vi har set noget til Steve McQueen. Han har imidlertid titelrollen i »Tom Horn« og bærer i høj grad filmen. Tom Horn er en autentisk figur fra det gamle vesten. Han blev hængt for

David Carradine, Randy Quaid, Stacy Keach, James Keach og Keith Carradine i »The Long Riders«

Scene fra »Tom Horn« – før dommen falder

mord i 1903, dagen før han ville være fyldt 43 år. Inden da havde hans karriere været mere glørværdig. Han var spejder og tolk for generalerne Crook og Miles under indianerkrigene, og i 1886 spillede han vist en vigtig rolle i de forhandlinger, der førte til apachehøvdingen Geronimos overgivelse. I 1898 udmærkede han sig i den spansk-amerikanske krig på Cuba. Et år efter hans død udkom bogen »Life of Tom Horn, Government Scout and Interpreter, Written by Himself.« Den må være skrevet, mens han i sit sidste leveår sad fængslet, og er udgivet af venen John T. Coble, men mange har sat spørgsmålstegn ved forfatterskabets autenticitet.

Det er mærkeligt, at selvbiografien anføres som kilde på filmens fortekster, for filmen handler kun om Tom Horns sidste år, der også var wild-west-epokens allersidste. Vi møder ham, da han omkring århundredeskiftet bliver ansat af en gruppe ranchejere i Wyoming til at bekæmpe kvægtyve og andre lovløse elementer, der gør egnen usikker. Det er den ovennævnte ven John Coble, i filmen spillet lidt for bedstefar-agtig af Richard Farnsworth, der har skaffet ham jobbet, men selvom den stedlige sheriff er orienteret og gerne selv ville have haft den højt betalte tjans, er hvervet ikke officielt. Vi er nemlig nået til en tid, hvor det ikke længere er god tone at klare problemerne med skydevåben.

Det er imidlertid den facon, Tom Horn har lært, og han er stadig effektiv. Han skaffer sig dog fjender, der flere gange søger at komme ham til livs. En dag må han i selvforsvar skyde en mand ned, men han skyder rigtig nok et par ekstra gange, da manden først ligger der, og oprinnet udspilles vel at mærke midt på byens hovedgade, mens alle husmodrene er ude at gøre indkøb og børnene også er vidner til det hele. Det er en af filmens vellykkede scener. Nu bliver Tom Horn en belastning, og da en fjortenårig fårehyrde findes dræbt af samme slags riffel, som Horn bruger (han har ingen seksløber), anklages han for mordet.

Tom Horn er skildret som en hæderlig, men lidt naiv mand, der ikke forstår, at en tidligere accepteret adfærd nu betragtes som kriminel. Han kan ikke klare springet ind i det tyvende århundrede. Sådanne folk har vi jo også mødt hos Peckinpah, og denne instruktør er

tydeligt forbillede for William Wiard. Man ville dog næppe bruge ordet romantisk om Peckinpahs film, men det er lige ved at dette udtryk kan bruges om »Tom Horn«. Steve McQueen forlener figuren med en aura af vemodig nostalgia, beskeden og kejtet blandt ranchejerne, dødsensfarlig når han er »på arbejde«. Han har en blufærdigt skildret affære med en lærerinde. Hun er til at begynde med betaget af myten om det vilde vesten og synes, Tom inkarnerer denne myte, men det er forsigtigt antydnet, at hun netop gennem Toms person kommer til at indse mytens begrænsninger.

Filmene lader det stå åbent, om Tom Horn var skyldig i det mord, han blev dømt for. Vi har dog fået et tydeligt indtryk af, at hans arbejdsgivere gerne ville af med ham. Da vi har set ham blive hængt under anvendelse af en sindrig mekanisme, der får ham til selv at udløse faldlemmen under galgen (det tyvende århundrede!), slutter filmen med at citere John Coble for en udtalelse, der bedyrer hans uskyld. På den anden side har vi sandelig også oplevet Tom Horn som koldblodig dræber, og filmen tager ret klar afstand fra hans voldsudøvelse. Da sheriffen spørger ham, om han har skudt drengen, svarer han: »Hvis jeg havde gjort det, ville det være mit bedste skud og min mest beskidte streg!« Uden at han ved det er svaret blevet noteret ned og bruges i fordrejet form i retten. Her vil Tom i øvrigt ikke besvare spørgsmålet og nægter i det hele taget at forsvare sig. Om hans holdning skyldes moralprincip eller blot er foranlediget af, at han slet ikke forstår hvad der foregår, bliver ikke helt klart i filmen.

Filmene er i øvrigt prægtigt fotograferet af John Alonzo og fungerer bedst, når billederne får lov at tale for sig selv. Dialogen rummer nok lidt for mange overtydelige og hule replikker (»Har jeg ikke været i færd med at begå selvmord hele mit liv?«), men en god sekvens er f.eks. den, hvor det er lykkedes Tom at flygte fra fængslet. Han sniger sig bag om husene ud af byen, men da vi dernæst i et totalbillede ser ham løbe over den åbne mark, forstår vi, at han intet sted har at løbe hen. Han bliver ikke skudt ned, som man måske

har håbet på, men omringet af ryttere, der på nedværdigende vis pisker ham og bringer ham tilbage til fængslet. Cellerne er konstruerede som et stort bur inde i selve fængselsbygningen. Her sidder Tom Horn så det sidste år af sit liv som en rovflugt i Zoologisk Have og kikker ud på bjergene i horisonten. Derude skulle han have endt sit liv, ganske som det undrede ham, at lærerinden ikke savnede oceanet, når hun var født på Hawaii.

TOM HORN

USA 1980. Tom Horn. **P-selskab:** Solar/First Artists. **Ex-P:** Steve McQueen. **P:** Fred Weintraub, Michael Rachmil. **As-P:** Sandra Weintraub. **P-sam-ordner:** Dixie Capp. **P-leder:** Michael Rachmil. **Instr:** William Wiard. **Instr-ass:** Cliff Colemann, Ed Milkovich. **Stunt-instr:** Gary Combs. **Manus:** Thomas McGuane, Bud Shrake. **Efter:** Selvbiografien »Life of Tom Horn, Government Scout and Interpreter«. **Foto:** John Alonzo. **Kamera:** John Toll/**Ass:** Michael Chavez, Horace Jordan. **Farve:** Technicolor. **Klip:** George Grenville/**Ass:** Larry Grenville. **Ark:** Ron Hobbs. **Dekor:** Rick Simpson. **Rekvis:** Marty Wunderlich. **Kost:** Luster Bayless. **Sp-E:** Phil Corey. **Musik:** Ernest Gold. **Musikbånd:** John Mick. **Tone:** William Manger, Richard Oswald, Jerry Jost, Joe Kite, Robert Knudson, Robert J. Glass, Don MacDougall. **Makeup:** Del Armstrong/**Ass:** Lon Bentley. **Frisurer:** Lynn Dell Kail. **Rollebesætter:** Sally Dennison. **Medv:** Steve McQueen (Tom Horn), Linda Evans (Glendolene Kimmel), Richard Farnsworth (John Coble), Billy Green Bush (Joe Belle), Slim Pickens (Sam Creedmore), Peter Canon (Anklager), Elisha Cook (Staldkarl), Roy Jensen (Mendenhour), James Kline (Arlo Chance), Geoffrey Lewis (Walter Stoll), Harry Northup (Burke), Steve Oliver (Gentleman Jim Corbett), Bill Thurman (Ora Haley), Bert Williams (Dommer), Mickey Jones (Kvægtyv), B. J. Ward (Kvægkonge), Bobby Bass, Richard Brewer, Mel Novak, Tom Tarpey, Bob West (Corbetts livvagter), Richard Kennedy (John Cleveland), Larry Strawberry (MacGregor), Jim »Two Dogs« Burgdorf (Dart), Pat Johnson (Ora Haleys livvagt), Jerry Wills (Rash), Walter Wyatt (Isam), Bob Orrison (Matt), Fargo Graham (Auktionarius), Leo Hohler (Auktionarius-assistent), Erik Owens (Dreng ved auktion), Tom Ferguson, Joe Massangale, Dave Moordigan, Michael E. Perry (Kvægtyve), Jimmy H. Burk, Bill Hart (Slagtere), Dan Corry (Vindmøllemand), Jeffrey M. Meyer (Gunfighter), Clark Coleman (Jimmy Nolt), Mike Chambers, Bob Kern, W. H. Manooch, Fred O'Dell (mænd i fødevarerforretning), Drummond Barclay (Charlie Ohnhouse), Chuck Hayward (Proctor), Tom Runyon (Bartender), John L. Hallett, Jerry Jackson (Journalister), Victor Spelta (Mand ved bar), Jack Wester (Ung vicesherif), Alan L. Brown, Robert Elliot (Vagter), Gilbert Combs, Mike McGaughy, Walter Scott, Rock A. Walter (Horns tilfangetagere), J. P. S. Brown (Præst), Lee Barton, Roe Henson, Paul Pinnt (Cowboys), Larry Hollister (Bailiff). **Længde:** 98 min. **Udi:** Warner-Metronome. **Prem:** 16.6.80 – Imperial + Bio Lyngby + Bio Trio + Kosmorama (Århus) + Kino (Odense).

THE LONG RIDERS

William Wiards »Tom Horn« ligner et regulært forsøg på at genoplive den klassiske western, og noget tilsvarende kan siges om Walter Hills »The Long Riders«. Tom Horn er en af de skikkelser fra det gamle vesten, der hidtil ikke har været særlig ofte behandlet på film. Til gengæld handler »The Long Riders« om et stykke velkendt amerikansk folklore: Jesse James og hans bande. Disse prominente outlaws har vi senest mødt i Philip Kaufmans særprægede film »The Great Northfield Minnesota Raid«, der nærmest er afmytologiserende i sit forhold til stoffet. Det klassiske værk er naturligvis Henry Kings »Jesse James« fra 1939, hvor Tyrone Power som Jesse og Henry Fonda som broderen Frank fremtræder som ædle Robin Hood-skikkelser. Siden er der fulgt utallige film. I 1957 lavede

Nicholas Ray f.eks. »The True Story of Jesse James«. Den får i Filmens Hvem Hvad Hvor et af Bjørn Rasmussens ultrakorte signalementer: »Gu' ve'?'«.

Både Jesse og Frank tilhørte den sydstats-guerilla, som under William Quantrill opererede i Missouri og Kansas. Kort efter krigens afslutning i 1865 dannede de så sammen med brødrene Younger den bande, som i de næste femten år skulle husere i Missouri og nabostaterne. Banden specialiserede sig først og fremmest i at plyndre banker, upersonlige og magtfulde institutioner, som i forvejen var forhadte blandt fattige farmere. Selvom det således var de rige, James-banden stjal fra, forlyder der intet om, at den til gengæld gav til de fattige. Derimod tog den nye initiativer inden for branchen; det skal nemlig have været Jesse James og hans mænd, der i sommeren 1873 som de første dristede sig til at standse og plyndre et tog. Det offentlige hyrede detektiver fra Pinkertons bureau til at jage banditterne, men det var uden større succes, dels fordi James-brødrene havde lært for meget som guerilla-soldater, dels fordi lokalbefolkningen ikke ville samarbejde med myndighederne. Landbofami-

og synger om, skyldes det netop dette, at han døde for en forræders hånd. Folkloristerne kan med mange eksempler vise, at dette element altid har haft store muligheder for legendedannelse i sig. I øvrigt er den ædle rover en i forvejen eksisterende arketype, som traditionen af sig selv hæfter Jesse James på.

Walter Hills »The Long Riders« får alle ovennævnte historiske fakta med, uden at det på nogen måde bliver tyngende, tværtimod er historien stramt og præcist fortalt. Vi genkender den vitale stil fra »Krigerne«.

Når oldtidens grækere tog plads i amfiteatret for at se et nyt skuespil, kendte de altid i forvejen den myte ud og ind, som stykket handlede om. De kom for at se, hvordan den blev fortalt denne gang, hvordan f.eks. Euripides behandlede emnet i forhold til Sofokles. Den amerikanske western udviser faktisk en nær parallel til dette. Hver instruktør fortæller sin version af historien om slaget ved Little Big Horn, ildkampen ved OK Corral eller Jesse James' endeligt. Nogle vil indlægge et budskab i deres version, men i f.eks. »The Long Riders« skal man ikke lede efter et sådant. Imidlertid er der altså tale om historier, tilskuerne principielt kender i forvejen, og i sin

En af filmens stærke sekvenser viser dernæst James- og Youngerbrødrene tavse ride ind i byen, mens mørket er ved at falde på. De rider op foran en saloon, som Pinkerton-folkene netop kommer ud fra. »En femten-års dreng, der var sinke!« siger Jesse James, hvorefter samtlige Pinkerton-folk skydes ned. Episoden er fortalt på en måde, der er den islandske saga værdig. Her som i det hele taget fortæller Walter Hill først og fremmest, hvorledes personerne handler. Psykologisk analyse interesserer ham ikke.

Det tætte familiesammenhold, forstærket af den bitterhed, der efter borgerkrigen fandtes hos den tabende part, er et vigtigt element i »The Long Riders«. Kvinderne er alle stærke og stædige, de sætter ikke spørgsmålstegn ved deres mænds aktiviteter, men er ubetinget solidariske. Meget tyder på, at Cole Younger i virkeligheden har haft lige så meget at skulle have sagt som Jesse James. Også han havde været guerilla-soldat under Quantrill og var senere kaptajn i den regulære sydstats-hær. Han må have haft en vis uddannelse, han talte og skrev i hvert fald grammatisk korrekt. I 1903, da han var blevet benådet og løsladt fra fængslet, skrev han en selvbio-

Fire gange brødre i »The Long Riders« – David, Keith og Robert Carradine, Nicholas og Christopher Guest, Dennis og Randy Quaid, Stacy og James Keach

lierne var giftet ind i hinanden, og mange var på en eller anden måde i familie med James- eller Youngerbrødrene.

Den 7. september 1876 vendte lykken sig for røverne. Et forsøg på at plyndre banken i Northfield i Minnesota blev en fiasko, idet de var ventede på forhånd. Kun Jesse og Frank slap bort; de tre brødre Cole, James og Robert Younger måtte efterlades hårdt sårede og kom i fængsel, mens bandens øvrige var blevet dræbt. I de følgende år måtte James-brødrene holde en lav profil, men et par togroverier mere blev det da til. Den 3. april 1882 blev Jesse James imidlertid skudt ned bagfra i sit eget hjem. En vis Robert Ford var hans gæst, men havde ikke kunnet stå for lysten til den udlovede dusør. Frank meldte sig selv til politiet seks måneder efter. Når det er Jesse James, der i den senere folkelige tradition bliver den af røverne, man husker og fortæller

første western er Walter Hill sig dette meget bevidst. Et indtryk af forudbestemthed hviler over beretningen, men atter uden at dette tynger den. Når banden er på vej til Northfield, ved vi hvad der skal ske, men det bliver filmen kun mere spændende af. Da det tidligt indgik i legendedannelsen, at Jesse blev skudt, da han stod op på en stol for at rette et billede på væggen, ved vi hvad klokken er slået, når Jesse siger: »Jeg synes, det billede hænger skævt«.

Det er ikke myten eller eventyret, »The Long Riders« lægger sig op ad, det er snarere slægtssagaen. Vi overværer, hvorledes de emsige Pinkerton-folk omringer James-fami- liens hus og smider en bombe ind ad vinduet. Det viser sig, at kun moderen og en evnesvag lillebror er hjemme, og sidstnævnte dræbes, da bomben eksploderer (det drejer sig om en autentisk begivenhed).

grafi. Filmen skildrer den rivalisering, der må have været mellem Jesse og Cole, udelukkende via replikskifter.

Jesse og Frank James spilles af brødrene Stacy og James Keach, og Youngerbrødrene af brødrene David, Keith og Robert Carradine. Denne rollebesætning er absolut kommet til at fungere som mere end blot en morsom idé.

Filmen er overvejende holdt i mørke billeder, mange optrin foregår på dunkle skovveje. Walter Hill har ikke tid til at vise os totalbilleder af smukke landskaber, det er action, der optager ham. Ligesom det var tilfældet i »Krigerne«, fremtræder adskillige kampscener elegant koreograferet. Der gøres disciplineret brug af slow motion, og flere steder er der eksperimenteret spændende med lyden. Filmens kulmination er nok skildringen af det mislykkede bankup i Northfield. De otte

mand rider ikke ind i en søvng prærieflække, men i en driftig handelsby, hvor det myldrer med mennesker på gaden. Her er banden ved at være en anakronisme. Der krydsklippes et stykke tid mellem James-brødrene, der inde i banken erfarer, at pengeskabslåsen er tidsindstillet og at Pinkerton-detektiverne i øvrigt har ventet dem til byen, og Cole Younger, der ude på gaden skal holde øje med tingene og hele tiden forstyrres af en skandinavisktalende person, der vil købe hans hest. Panikken stiger, en kunde løber ud af banken og råber om hjælp, Jesse skyder ham, hvorpå der med ét åbnes ild mod bankrøverne fra alle sider. En sådan situation er set i mange westerns, men sjældent så medrivende afviklet som her.

»The Long Riders« er konstant underholdende i ordets bedste forstand. Den indfrier til fulde de forventninger, man efter »Krigerne« har kunnet stille til Walter Hill, og den er en af de bedste westerns, der er vist herhjemme i adskillige år.

THE LONG RIDERS

The Long Riders. USA 1980. **P-selskab:** United Artists. **Ex-P:** James Keach, Stacy Keach. **P:** Tim Zinnemann. **P-leder:** Gene Levy. **Instr:** Walter Hill. **Instr-ass:** Peter Gries, Mary Lou MacLaury. **Manus:** Bill Bryden, Steven Phillip Smith, Stacy Keach, James Keach. **Foto:** Ric Waite. **Kamera:** Lance Williams, Jim Licas, Frank Miller, Rick Neff. **Ass:** Baird Steptoe, Roger Gebhard, Sal Comacho, Richard Montagne. **Farve:** Technicolor. **Klip:** Freeman Davies, Jill Demby. **Ass:** Lisa Churgin, Teri E. Dorman, Edward A. Warschilka, Jr., Miriam E. Weeks. **P-tegn:** Jack T. Collis. **Ark:** Peter Romero. **Dekor:** Bo Welch, Richard Goddard. **Rekvis:** Craig Raiche. **Ass:** Bruce Kasson. **Kost:** Bobbie Mannix (design), Tom Bronson (sup), Marie Brown, Dan Moore. **Komp/Arr:** Ry Cooder. **Musikbånd:** Jim Henrikson. **Musikere:** Ry Cooder, George Bohannon, Curt Bouterse, Oscar Brashear, Bill Bryson, Kim Dickinson, Mitch Greenhill, Milt Holland, David Lindley, Baboo Pierre, Tom Sauber. **Tone:** James Webb, Chris McLaughlin, Gordon Ecker, Jr., Marvin Walowitz, Les Fresholtz, Michael Minkler, Robert Fernandes. **Lyd-E:** Andrew London, Joe Holsen, Randy Kelley. **Ass:** Wylie Stateman. **Sp-E:** Larry Cavanaugh, Steve Lombardi. **Koreo:** Katina Savvidis. **Makeup:** Michael Germain. **Frisurer:** Chris Lee. **Stunt-instr:** Carig Baxley. **Stuntmænd:** Jim Burk, Billy Burton, Steve Chambers, Freddie Hice, Cliff Happy, Richard Humphreys, Mike H. McGaughy,

Jimmy Nickerson, Greg Walker. **Medv:** David Carradine (Cole Younger), Keith Carradine (Jim Younger), Robert Carradine (Bob Younger), James Keach (Jesse James), Stacy Keach (Frank James), Dennis Quaid (Ed Miller), Randy Quaid (Clell Miller), Kevin Brophy (John Younger), Harry Carey, Jr. (George Arthur), Christopher Guest (Charlie Ford), Nicholas Guest (Bob Ford), Shelby Leverington (Annie Ralston), Felice Orlandi (Mr. Reddick), Pamela Reed (Belle Starr), James Remar (Sam Starr), Fran Ryan (Mrs. Samuel), Savannah Smith (Zee), Amy Stryker (Beth), James Whitmore, Jr. (Mr. Rixley), John Bottoms (Mortician), West Buchanan (McCorkindale), Edward Bunker (Chadwell), Martina Deignan (Shirley Biggs), Allan Graf (Graf, kunde i bank), Chris Mulkey (Vernon Biggs), Thomas R. Myers (Bankkasserer), Marlise Pieratt (Wilhelmina), Glenn Robards (Læge), Tim Rossovich (Pitts), Lin Shaye (Kate), Gary Watkins (Heywood, bankkasserer), Peter Jason, Steve Chambers, Duke Stroud, William Traylor (»Pinkerton«-mænd), J. Don Ferguson (Præst), Hugh McGraw (Sanger), Prentiss E. Rowe (Sherif Rowe), Stuart Mossman (Togfører), Michael Lackey (Gustavson), Mitch Greenhill (Guitarist), Bill Bryson (Banjospiller), Tom Sauber (Violinist), Jimmy Medearis (Landmand), Edgar McLeod (Fotograf), Louis Contreras (Mand ved bar), Kalen Keach (Lille Jesse), R. B. Thrift (Archie). **Længde:** 101 min. **Udl:** United Artists. **Prem:** Palladium.

Martin Sheen og Sam Waterston i scene fra »Eagle's Wing«

EAGLE'S WING

En western, der er ganske forskellig fra »The Long Riders«, er »Eagle's Wing«. Du lille hvid mand, jeg stor kriger. Filmen er en engelsk produktion, optaget i Mexico og instrueret af Anthony Harvey, af hvem vi i Danmark sidst har set »Players«, som bestemt ikke var noget at råbe hurra for. Harveys nye film er svær at placere som western, og det er da også tydeligt meningen, at den skal være det. Det er historien om en hvid mand og en indianer, der begge er besat af tanken om at eje en pragtfuld hvid hingst. Filmens titel er et poetisk udtryk, indianerne kan bruge om en hest.

Fortællingen ser ud til at foregå ca. 1830 i det nuværende New Mexico, men tilskueren bliver længe holdt i vildrede med, hvad den egentlig skal dreje sig om. Først overværer vi en gruppe kiowaindianere overfalde en gruppe comancher. Comanchehøvdingen er den hvide hingsts oprindelige ejermand, men kiowaerne får ikke fat på dyret, det bringer sin hårdt sårede ejermand i sikkerhed tværtimod. Dernæst følger vi en tid pelsjægerne Pike og Henry, af hvilke den ene er mere uvant med livet i vildmarken end den anden, idet Henry dog alene er rede til at acceptere denne situation. Der er lagt op til en interessant beretning om forholdet mellem de to mænd, men det bliver ikke til noget, for kiowaerne overfalder dem, stjæler deres heste og proviant og dræber Henry. Alene i vildmarken optager Pike forfølgelsen af indianerne. Han støder på comanchernes gravplads. Høvdingen er nu

død, og man er i færd med at forrette dødsritualerne. Pike ser sit snit til at bemægtige sig den afdødes flotte hest. Så begynder der atter noget, der øjensynlig skal være en ny handlingstråd: En diligence er på vej over prærien. Blandt passagererne er en kvinde, der netop er blevet enke. Mandens kiste befinder sig i en vogn, der kører i forvejen. Der er også en katolsk præst og hans unge søster blandt passagererne. Filmen tager fat på at etablere vor fortrolighed med rejseselskabets medlemmer, og vi begynder så småt at forvente en lang og kompliceret handlingsgang. Men så bliver også rejseselskabet overfaldet af kiowaindianere, i øvrigt et overfald, vi oplever ret utraditionelt, idet alt ses inde fra vognen. Passagererne udplyndres, og lidt senere kommer en enkelt indianer alene tilbage og bortfører præstens søster.

Her er det, filmen går over til udelukkende

at blive en forfølgelsehistorie, måske med allegoriske overtoner. Indianeren opdager på et tidspunkt, at en hvid mand er kommet i besiddelse af comanchehøvdingens hest, og med pigen på slæb sætter han efter Pike. Det lykkes ham at stjæle hesten, og derefter er det Pike, der forfølger kiowaen. Pike ved dog ikke, at denne har en hvid kvinde hos sig. Hesten skal bringe indianeren prestige hjemme, men for Pike bliver den et symbol på det frie liv i vildmarken, han gerne vil tilegne sig efter at have haft fiasko i sit eget samfund. I det lange løb går indianeren af med sejren, hesten bliver aldrig Pikes. Filmen efterlader ham i vildmarken.

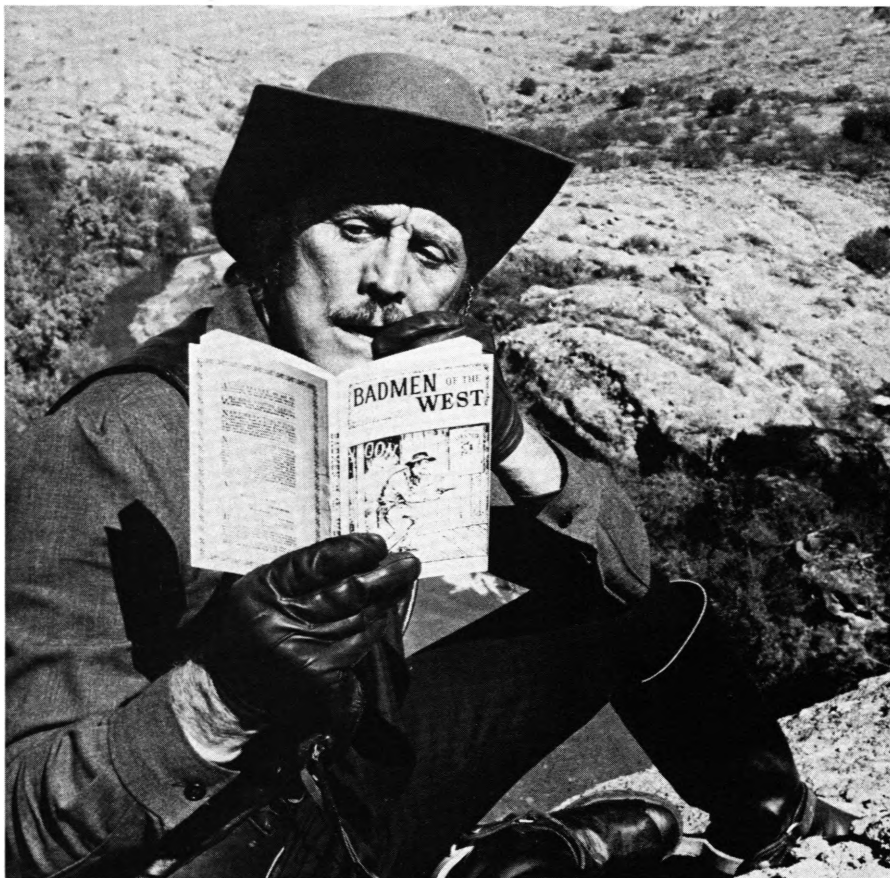
Historien har nok set spændende ud på papiret, men efter filmens første tre kvarter keder man sig en del. Harvey vil hellere dvæle ved enkeltsituationer end fortælle en historie. I et interview (Sight and Sound, efterår 1979) indrømmer han også, at der hele tiden kom nye ideer til under optagelserne, men det ser faktisk ud til, at han selv tror, der er kommet et mere spændende resultat ud af denne fremgangsmåde.

Filmen udnytter kun i ringe grad de muligheder, der ligger i det psykologiske spil mellem indianeren og pigen. I samme interview kommer det frem, at det oprindeligt var tanken at det skulle være enken, der blev bortført. Det var der måske kommet en mere spændende historie ud af. Enken spilles af Stéphane Audran. Harvey siger i interviewet: »Originally, I thought that Stéphane Audran was the character who should have been kidnapped, because she's such a fine actress and because it would have been fascinating to see all that sophistication stripped away. You could have gone a great deal further.«

Filmen betjener sig af minimal dialog. Stéphane Audran har ikke en eneste replik. Billederne skal tale for sig selv. Der er unægtelig også mange flotte ting at se på i filmen. Fotografen Billy Williams' Panavision-landskaber imponerer, og den natlige scene på den indianske begravelsesplads er fascinerende komponeret. Dertil kommer, at Sam Waterston er meget overbevisende som indianer. Pike spilles af Martin Sheen med samme jagede ansigtsudtryk, som vi kender fra »Apocalypse Now«. Som helhed er der tale om en udpræget »art film«, en af den slags film, der nok med tiden vil få sin egen lille menighed.

DU LILLE HVID MAND, JEG STOR KRIGER

Eagle's Wing. England 1978. **P-selskab:** Eagle's Wing Productions. For Rank. **Ex-P:** Peter Shae. **P:** Ben Arbed. **P-sup:** Bruce Sharman. **P-leder:** Héctor Lopez. **Eksteriorleder:** Philip Kohler. **Instr:** Anthony Harvey. **Instr-ass:** Jake Wright, Manuel Muñoz, Terry Pearce. **Manus:** John Briley. **Efter:** Fortælling af Michael Syson. **Foto:** Billy Williams. **Farve:** Eastman. **Kamera:** David Harcourt, Manuel Gonzalez. **Klip:** Lesley Walker. **P-tegn:** Herbert Westbrook. **Ark:** Agustín Ytuarte. **Kost:** Phyllis Dalton. **Sp-E:** Leon Ortega. **Komp/Dir:** Marc Wilkinson. **Tone:** Don Sharpe, Simon Kaye, Gerry Humphreys. **Makeup:** George Frost, Ana Guerrero. **Medv:** Martin Sheen (Pike), Sam Waterston (White Bull), Harvey Keitel (Henry), Stéphane Audran (Enken), Caroline Langrishe (Judith), John Castle (Præsten), Jorge Luke (Red Sky), Jorge Russek (Gonzalo), Manuel Ojeda (Miguel), Pedro Damian (José), Claudio Brook (Sanchez), José Carlos Ruis (Lame Wolf), Farnesio de Bernal (Munk), Cecilia Camacho (ung pige), Enrique Lucero (Shaman), Julio Lucena (Don Luis). **Længde:** 111 min. **Udl:** Warner-Metronome. **Prem:** Grand.

Kirk Douglas i scene fra »Cactus Jack«

CACTUS JACK

Mens Eagle's Wing« tager sig selv meget højtideligt, skal der til slut kort omtales en western, der hverken tager sig selv, westerngenren eller noget andet alvorligt. Westernfarcen har som undergenre allerede en lang historie. I halvfjerdsere har den været dyrket på traditionel vis af f.eks. Burt Kennedy og på fornyende vis af Mel Brooks. Hal Needhams »Cactus Jack« (originaltitel: »The Villain«) har som udgangspunkt en virkelig skæg idé: Den er direkte inspireret af en bestemt serie tegnefilm, nemlig Chuck Jones' historier om ulven Wile E. Coyotes stadige forsøg på at fange The Road Runner, strudsens, der siger beep-beep.

Historien fortæller om den fæle skurk Cactus Jack Slade (på et tidspunkt iført ulveskind), der altid kommer galt afsted, selvom han har bogen »Badmen of the West« at kikke i, når han begår bankrøverier o.lign. Cactus Jack spilles af Kirk Douglas, der ikke er overbevisende som komiker. Gennem hele filmen forsøger han at få ram på den skønne Ann-Margret, der eskorteret af muskelbundet Arnold Schwarzenegger skal transportere nogle penge gennem vildmarken.

Tegnefilmens ophævelse af naturlovene er ganske pudsigt overført til realfilm, men hvor det opskruede tempo er det bærende element i Road Runner-serien, går tingene alt for langsomt i Needhams »rigtige« film. Vittighederne er også på det jævne. Kirk Douglas' illoyale hest er den morsomste medvirkende og burde have haft sit navn på forteksterne. Alt i alt falder det i øjnene, at der ikke er stof nok til en film af normal længde i ideen.

CACTUS JACK

The Villain. **Eng. Titel:** Cactus Jack. USA 1979. **P-selskab:** Rastar Films, Inc./Mort Engelberg Productions. **Ex-P:** Paul Maslansky. **P:** Mort Engelberg. **As-P/P-leder:** Stu Fleming. **Instr:** Hal Needham. **Instr-ass:** David Shamroy, Hamburger, Toby Lavallo, Frank Bueno. **Stunt-instr:** Gary Combs. **Manus:** Robert G. Kane. **Foto:** Bobby Byrne. **Luftfoto:** David Nowell. **Kamera:** Ray de la Motte, Joseph Dallet Steuben/Ass: Ted Tadashi Sugiura, Eric Engler, Kenneth Nishino. **Farve:** Metrocolor. **Klip:** Walter Hannemann/Ass: Bud Clarke. **Ark:** Carl Anderson. **Dekor:** Robert Gould. **Rekvis:** Bill Petrotta/Ass: Frank Ayre. **Kost:** Bob Mackie (for: Ann-Margret), Luster Bayless. **Sp-E:** Cliff Wenger Sr., Clifford Wenger Jr., Carol Lynn Wenger. **Musik:** Bill Justis. **Musikbånd:** Almon Teeter. **Arr:** David H. Davis, Jack L. Martin, Carl Brandt, Bill Justis. **Sange:** »The Villain« af Buddy Cannon, Bob Younts; »Handsomen Stranger« af Jimmy Darrell, Joe Smart; »Charmin« af Buddy Cannon, Kenny Starr, Bob Younts, Jimmy Darrell; alle sunget af Mel Tillis. **Tone:** John V. Speak, Darrell; alle sunget af Mel Tillis. **Tone:** John V. Speak, Bill McCaughey, Aaron Rochin, Mike Kohut, Dale Johnston (Sup). **Hestetræner:** Bobby Davenport. **Medv:** Kirk Douglas (Cactus Jack), Ann-Margret (Charming Jones), Arnold Schwarzenegger (Handsomen Stranger), Paul Lynde (Nervous Elk), Foster Brooks (Bankmand), Ruth Buzzi (Damsel in distress), Jack Elam (Avery Simpson), Atrother Martin (Parody Jones), Robert Tessie (Anxious Beaver), Mel Tillis (Telegrafmand), Laura Lizer (Pige), Ray Bickel (Mand), Jan Eddy (Sheriff), Mel Todd (Dirigent), Jim Anderson (Bartender), Ed Little (Lille mand ved bar), Dick Dickinson, Richard Brewer (Bargæster), Charles Haigh, Ron Duffy, Earl W. Smith, Mike Cerre, Lee Davis (Sælger), Dick Armstrong (Billetsælger), Sheldon Rosner (Lille mand udenfor bank), Bud Stout (Grossmed) samt hesten Ott (Whiskey). **Stunts:** Bobby Sargent, Walter Wyatt, John Ashby, Jim Burgdorf, Steve Chambers, Gilbert Combs, H. P. Evetts, Clifford Happy, Bennie Moore Jr., Jeff Ramsey, Larry Randles, Joree Sirianni, Susan Backlin, Regina Parton, Jeanie Coulter, Andree Williams. **Længde:** 93 min. **Udl:** Columbia-Fox. **Prem:** 30.5.80 – Cinema 1-6. Indspilningen startet 18.10.78 i Arizona.